

Knihovna FF MU Brno

257R076161

Prauidla I2709 českého prawopisu,

praktickými příklady wysvětlená,

pro

učitele českých škol,

zwlastě

pro kandidáty anřadu učitelského.

Prodávaj se newáz. za 4 kr. stř.

wáz. na hřbetě w kůži za 7 kr. stř.

© neymilostiwějšj swobodau cjs. Král. Upostt. Milosti.

W Praze, 1847.

W cjs. Král. skladu normálnjch školnjch knih
w Jesuitské ulici čisl. 190—1.

748 · 32

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta, Ústřední knihovna

Přir.č. 748-32

Sign.

134

Syst.č.

87571

Díl první.

Mluvnická příprava.

Úvod.

§. 1. Slověk vydává mluvnými nástroji rozličné, článkované zvuky. Viditelná znaménka těchto článkovaných zvuků lidských gmenugeme písmeny nebo litery.

§. 2. Tyto písmeny slova samohlásky, které se totiž samy o sobě, bez pomoci jiné písmeny, dokonale vysloviti dají: **a, e, i (ě), y, o, u**; nebo **d w a u h l á s k y**, dvě totiž rozdílné samohlásky, které splynou dohromady tak, že se jedním otevřením úst vyslovují, a tudíž ten dvojí zvuk nazvednou slyšán bývá: **au, ay, ey**; nebo **sa u h l á s k y**, písmeny, které samy sebou gasného zvuku nedávají, ale teprve pomocí některých samohlásek ho nabývají: **b, h, m, p**.

Gauhlásky slugi dle vysloveni buď

- a) twrdé; ty gsau: d, h, ch, k, u, r, t; nebo
 b) měkké; ty gsau: c, č, š, g, ň, ř, ř, ž; nebo
 c) obogetné, a ty gsau: b, f, l, m, p, v, z.

§. 3. Jedna nebo více písmen, nagednan vyslovených, slove slabika (syllaba): o-liv=ko, an=ge-lo-wé, bych. V každé slabice musí býti samohláčka; někdy zastupuje l a r místo samohlásky, gafo: ml=ny, au=pl=ny, twr=dy, hrn=číř.

§. 4. Jedna nebo více slabik, tak dohromady spogených, že něco významávají, sluge slovo: u p. brk, truhla, koš, stavení.

Slova gsau

- a) gednoslabičná, pakli gen gednu slabiku magi, gafo: dar, lew, mlat; magi-li více slabik, slowau mnohoslabičná, gafo: no=ha, mlá=de=nec, roz=pu=sti=lec.
 b) kmen, t. g. slova, od nichž giná slova pocházegj, gafo: král, smrt, noc; která z kmenů těchto swág půwod berau, gmenugeme odwozená, gafo: králowstwí; nesmrtečný, usmrťiti; noční, ponocný. Odwozowánj děge se pomocj některých slabik, které, pakli stogi před kmenowým slowem, předložky, pakli po něm následugj, koncovky slowau. Tak

gsau w slowech: nesmrtečný, ponocný, slabiky ne a po předložky, slabiky dlu a ny gsau koncovky.

- c) gednoduchá nebo složená. Dato sestawagj ze dwau nebo více slow, z nichž sice každé o sobě něco znamená, ale která w spogení wsecka gen gednu věc významávají, u p. Živo=bytj, wino=hrad, sto=letj.

§. 5. Jedno nebo více slow, spogených tak, aby úplný smysl měla, nazýváme sadu (průpověd). U p. Hřímá. Slunce swjtj. Neposlušný bogj se trestu. Za času knížete Oldřicha žil w Čechách sw. paustewnjš Prokop.

Sady gsau

- a) hlavní a poboční. Sada, která ginau wyswětluje, slove poboční; ta, která se také wými pobočními sadami wyswětluje, sluge sada hlavní. U p. Bláškowky, wracugje se k nám, žwěstugj garo.
 b) nápowěd a dopověd. Gsaw-li dvě sady tak auzce s sebou spogeny, že, má-li býti smysl plný, prwnj sadu uslyšew, hned také druhau očekávám: tu slove prwnj sada nápowěd, druhá dopověd. U p. Pakli přjliš mnoho olege do lampy nalegeš, zhasne swětlo. Nebylo we dne, neostýchal se kráti. Kdyby nebylo střýwače, nebyloby zloděge.

§. 6. Rozličná slova, z galých každá řeč se stáwati může, gmenugeme částky řeči. Gest gich dewět:

1. Hlawnj slowo,
2. přjdawné slowo,
3. čjsslo,
4. náměstka,
5. časoslowo,
6. přjslowce,
7. předslowce,
8. pogislowce,
9. citoslowce.

Některá z nich w mluwenj rozličně změnugeme, a ta změnitelná, některá se ale w řeči nikdy nemění, a ta nezmenitelná gmenugeme. K oným patřj: Hlawnj slowo, přjdawné slowo, čjsslo, náměstka, časoslowo; ostatnj k těmto. Toto slow w řeči proměňowánj sluge skloňowánj (uchylowánj), a pjsmeny neb slabičky, pomocj kterých se toto proměňowánj (skloňowánj) děje, slowau skloňowacj pjsmeny nebo skloňowacj slabičky.

Dřjwe o změnitelných, potom teprw o nezmenitelných částkách řeči gednati budeme.

Oddíl první.

O změnitelných částkách řeči.

Hlawna první.

1. Hlawnj slowo.

§. 7. Slova, kterými se něgaké osobě nebo věci gměno dáwa, gmenugeme hlawnj slova. U p. Čech, hoch, woda, krew, datel.

Hlawnj slova gsau buď

- a) vlastnj gměna, t. g. gměna, která se toliko gedné gediné osobě neb věci dáwagj: u p. Wáclaw, Ludmila. Takowá gsau gměna křticj, přjgměnj, gměna národů, zemj, wrchů, řek, měst, wesnic, a t. d. U p. Swatý Ambrož. Turci. Krkonosse. Řeka Labe. Praha.
- b) Dbecná gměna. Ta dáwáme těm věcem, které pro gegjch podobnost za stejné považugeme: u p. ják, kregčj, tesař.
- c) slova, znamenagjci něgakau wlasnost neb staw, který si od věci samé oddělenj mysljme, u p. pilnost, slíčnost, hluchota.

§. 8. Na každém hlawnjm slowu sluffj pozor dáti na 1) pohlawj, 2) počet a 3) pády.

1. Pohlawj gest troge: mužské, ženské, věcnj.
Gakého pohlawj které slovo gest, seznáš neylépe
z obecného mluwenj; pro usnadněnj dáváme
k mužskému pohlawj slowjěko ten, k ženskému
ta, k věcnjmu to, u p. (ten) dům, (ta) věž,
(to) dílo.

2. Počet gest dwogj: gednotný a množný.
Gednotný počet znamená gednu toliko osobu
nebo věc: stál, káň, dům; množný gmenuge
wjce osob neb wěcj téhož způsobu: stoly, koně,
domy.

Některá slova magj také dwogitý počet,
poněwadž o dwau řeč býwá, gačo: ruce, uši,
nohy.

Některá slova nemagj počet množný, gačo:
nenáwíst, svědomj; některá nemagj gednotný,
gačo: plíce, lamna, klesště.

3. Pády. Proměny slow na konci gmenugeme
pády. Gest gich w každém počtu sedm.
W kterém pádu něgaké slovo stogj, poznáváme
z následugicjch otázek: Stogjě pád

1nj na otázku: Kdo? Co? Dwce běžj. Strom
roste.

2hý = = Čj? Koho? Čeho? Kniha mého
bratra. Dostal dar ob
swé tetj. Pál gablka.

3tj = = Komu? Čemu? Dones to kmo-
trowi. Učj se kowářské-
mu řemeslu.

4tý na otázku: Koho? Co? Zawolej bratra.
Nesj ty sibené penjze.

5tý při vykřiknutj neb wolánj. Š Bože!

6tý na otázku: D kom? D čem? Powjda o
udatném wogaču. Ghodj
o holi.

7mý = = S kým, čím? Mluwil se swým
nepřjtelem. Dsiblem
se oběsil.

§. 9. Wedu-li některé slovo w obogjm počtu
sřrže wssecky pády, řjčá se, že ge sřkloňugi (uchy-
lugj); ta práce řluge sřkloňowanj.

Wssecka hlawnj slova nesřkloňugi se gednjm a
týmž způsobem: máme pro ně řseř sřkloňoweč.

§. 10. K prwnjmu řkloněnj počjtáme slova
pohlawj

a) mužského, která se na twrdau nebo obogetnau
(§. 2.) sauhlástu řončj. Gsau buď žiwotná,
gačo: řoželuh, haď, pánt, holuh, bratr; nebo
nežiwotná, gačo: getel, klau, nos, low.

b) věcnjho, wycházegicj na o, poněwadž toto o
wjdy buď twrdá nebo obogetná sauhláška před-
cházj: bahno, žito, čelo, železo.

Sklonugj pať se takto:

Gednotný počet.

Muž. pohl.

Wěcnj pohl.

Žiw.	Mežiw.	
1 had	Dub	1 Slowo
2 hada	dubu	2 slowa
3 hadu (owi)	dubu	3 slowu
4 hada	dub	4 slowo
5 hade!	dube!	5 slowo!
6 hadu	dubu	6 slowu (ě)
7 hadem.	dubem.	7 slowem.

Množ. počet.

Muž. pohl.

Wěcnj pohl.

Žiw.	Mežiw.	
1 hadi (owé)	duby	1 slowa
2 hadů (ůw)	dubů (ůw)	2 slow
3 hadům	dubům	3 slowům
4 hady	duby	4 slowa
5 hadi!	duby!	5 slowa!
6 hadech	dubech	6 slowech
7 hady.	duby.	7 slowy.

Pozn. 1. W množ. počtu přecházejíwá **h-w-z**, **ch** w **ff**, **ff** w **c**, **r** w **ř**, gaťo: podruh, podruzí; lenoch, lenoři; žebrať, žebraři; služebnjť, služebnjci; bratr, bratři.

Pozn. 2. Kdo w 7. pádu množ. počtu mįsto **y** řikal by **ama**: hadama, holubama řpatně řesťy by mluwil.

§. 11. K druhému řkloněnj počítáme slowa

a) mužřř. pohlawj, wycházejici na řauhlářřu měřřkau. (§. 2.) ř ta řřau buď řiwotná nebo neřiwotná, u p. Mysľiwec, řesatř, řůř — řľř, řoš, plářřť.

b) wěcn. pohlawj, wycházejici na **e** (ě), pouč-waďř před řjm **e** (ě) nřřdy twrdě řauhlářřy mįři nemohau. U p. pole, wole, řěwčě, řause, plémě.

Sklonugj se takto:

Gednotný počet.

Muž. pohl.

Wěc. pohl.

Žiw.	Mežiw.	
1 Muř	Meč	1 Moře
2 muže	meče	2 moře
3 muži	meři	3 moři
4 muže	meč	4 moře
5 muži!	meři!	5 moře!
6 muži	meři	6 moři
7 mužem	mečem.	7 mořem.

Množný počet.

Muž. pohl.	Žen. pohl.	Wěc. pohl.
Žiw.	Nežiw.	
1 Muži	meče	1 moře
2 mužů	mečů	2 moří
3 mužům	mečům	3 mořím
4 muže	meče	4 moře
5 mužů!	meče!	5 moře!
6 mužích	mečích	6 mořích
7 mužů.	mečí.	7 moří.

Pozn. 1. Gména mladých lidí a zvířat magj w 2. pádu gedn. počtu **ete**, w 1. pádu množ. počtu **ata**, gafo: tele, telete, telata; kuře, kuřete, kuřata, Tak i paupě, daupě, chwoště, a g.

Pozn. 2. Dítě má w 1. pádu množ. počtu děti, někdy dítky. Nebe má nebesa.

§. 12. K třetímu sklonění patří gména ženského pohlaví, která nemagj na konci samohlásku, gafo: kost, zeď, twář, srst, pec, žluč, mofaz. Magj w 2. pádu gedn. počtu vždy i, čímž se od páteho sklonění rozeznávají.

Skloňugj se takto:

Gedn. poč.	Množ. poč.
1 kost	1 kosti
2 kosti	2 kosti
3 kosti	3 kostím
4 kost	4 kosti
5 kosti!	5 kosti!
6 kosti	6 kostech
7 kosti.	7 kostmi.

Pozn. Kdoby w 2. pádu množ. počtu místo kosti říkal kostich, špatně česky by mluvil.

§. 13. K čtvrtému sklonění patří slova žensk. pohlaví, vycházející na a, gafo ryba, koleba, stobola. Na a vycházející slova muž. ského pohlaví gdu podle nj w počtu gednot., a magj w 3. a 6. pádu **owi**; w množ. počtu gdu podle sklonění prvního. U p. Zahrádka, Zahrád-
kowi — zahrádka, zahrádce; vládyka, vlády-
kowi, vládykové, a g.

Slova tohoto sklonění skloňugj se takto:

1 ryba	1 rybn
2 ryby	2 ryb
3 rybě	3 rybám
4 rybu	4 rybn
5 rybo!	5 rybů!
6 rybě	6 rybách
7 rybau.	7 rybami.

§. 14. K pátému sklonění patří slova žensk. pohlaví, vycházející na e (ě). Někteří to e w 1. pádu gednot. počtu pohlugj, gafo: konev, mříž, láhev; ale všecka magj w 2. pádu gednot. počtu e, čímž se od 3tí skloňowky rozeznávají.

Skloňugj se takto:

1 země	1 země
2 země	2 zemí
3 zemi	3 zemím
4 zemi	4 země
5 země!	5 země!
6 zemi	6 zemích
7 zemí.	7 zeměmi.

Poz n. Gmēna měst a wesnic magj w 3. pádu množ.
počtu **um**, gafo: Buděgowice, Buděgowi-
cům; Prachatice, Prachaticům.

§. 15. K šestému sklonění dás wsecka
na i vycházející slova wěcného pohlaví, gafo:
znamení, klení, psaní, a g.

Skloňugj se takto:

Gedn. poč.	Množ. poč.
1 psanj	1 psanj
2 psanj	2 psanj
3 psanj	3 psanjm
4 psanj	4 psanj
5 psanj!	5 psanj!
6 psanj	6 psanjch
7 psanjm.	7 psanjmi.

Poz n. Ruce, nohy, oči, ussi, magj, pakli gen
2 věci wyznamenáwagj, i dwogitý počet:
1. a 4. pád: oči, ruce, 2. a 6.: očí, rukau,
7.: rukama, očima; ale pakli gest řeč o wíce
než o dwau, skloňugj se w počtu množném.

Slova druhá.

2. Přidavné slovo.

§. 16. Přidavná slova gmenugeme ta slova,
která vlastnost něgaké osoby nebo věci ukazugj:
u p. zelený kabát, vysoká věž, malé okno.

Každé přidavné slovo musj se se swým hlavním
slovem w pohlaví, w pádu a w počtu srownáwati,

t. g. kterého pohlaví gest slovo hlavní, toho gest
i k němu patřící přidavné: u p. Dobrá fráva
gest dobrý přínos do hospodářstwj.

Při slowech přidavných na dvě věci pozor dáti
slusj: na a) skloňowánj, a na b) stupňowá-
n j přidavných gmen.

a.

§. 17. Přidavná gmēna gsau trojího způ-
sobu, i magj tři skloňowky:

1. štvrdým wýchodem: **h, á, é**: dobrý,
maudrý, prudký, mjrný. Skloňugj se takto:

Gedn. počet.

1 dobrý	dobrá	dobré
2 dobrého	dobré	dobrého
3 dobrému	dobré	dobrému
4 dobrého (y)	dobrau	dobré
5 dobrý!	dobrá!	dobré!
6 dobrém	dobré	dobrém
7 dobrým	dobrau	dobrým.

Množ. počet.

1 dobří	dobré	dobrá
2 dobrých	dobrých	dobrých
3 dobrým	dobrým	dobrým
4 dobré	dobré	dobrá
5 dobří!	dobré!	dobrá!
6 dobrých	dobrých	dobrých
7 dobrými	dobrými	dobrými.

Pozn. 1. Přidavné slovo, slovicí při životném hlav. slovu v prvníj pádu množ. počtu, proměňuje v koncovkách **h** v **z**, **ch** v **ſſ**, **k** v **c**, **r** v **ř**; tedy: ubozí žebračí, hlouzí posluchačí, prudcí koňové, dobří páni.

Pozn. 2. Dle tohoto wzoru gđau také ta přidavná slova, která gačo hlavní slova užíváme: poddaný, swatý, zlatý, komorná, poklasná, ponocná, parožné, spropitné, a t. p.

2. s měkkým východem: **i**, **í**, **í**, gačo: dnešní, Boží, cizí, nárožní, řnžecí, žagecí, hudební.

Skloungj se takto:

Gedn. počet.

dnešní	dnešní	dnešní
dnešního	dnešní	dnešního
dnešním	dnešní	dnešním
dnešního	dnešní	dnešní
dnešní!	dnešní!	dnešní!
dnešním	dnešní	dnešním
dnešním	dnešní	dnešním.

Množ. počet pro vše troje pohlaví stegný:

dnešní
dnešních
dnešním
dnešní
dnešní!
dnešních
dnešními.

Pozn. Dle toho wzoru gđau všecky stupně, i ně- která hlavní slova, gačo: Říj, sudj, kočj, řegěj, podstaršj, a g:

3. Při vlastňowacj na **úw**, **owa**, **owo**, patřj-li věc osobě mužské, a na **in**, **ina**, **ino**, patřj-li osobě ženské: u p. králw, owa, owo; králowin, nina, nino; strýcaw, tetin, bratrāw, sešřin. Za skloňgeme takto:

Gedn. počet:

králw,	králowa,	králowo,
králowa,	králowy,	králowa,
králowi,	králowě,	králowu,
králowa,	králowu,	králowo,
králw!	králowa!	králowo!
králowě,	králowě,	králowě,
králowými,	králowau.	králowým:

Množný počet:

králowi,	králowy,	králowa,
	králowých	
	králowým,	
králowy,	králowy,	králowa,
králowi!	králowy!	králowa!
	králowých,	
	králowými.	

Pozn. Dle tohoto wzoru gđau také mnohá přidavná slova, která sice při vlastňowacj negsaw, ale sauhláškau se skloňgj, gačo: hoden, mocen, zdrav, rád, žiw, dluzen, powiřen, aučasten, a g:

b.

§. 18. Přidavná gména magi tři stupně:

1. první, když se osoba nebo věc s žádau ginau nescownáwa: dobrý dělník, krásná květina, pozorné dítě.
2. druhý, když se o gedné osobě nebo věci praví, že má na sobě více nějaké vlastnosti než druhá: lepši dělník, krásněgši květina, pozorněgši dítě.
3. třetí, když se o gedné osobě neb věci praví, že má mezi mnohými gedné vlastnosti na sobě nejvíce: neylepši dělník, nejkrásněgši květina, neypozorněgši dítě.

Stupeň druhý dělá se z prvního, proměněním koncové samohlásky w **ssi** nebo **egssi**; tedy: tvrdý, tvrdssi; veselý, weselegssi; mocný, mocněgssi; modrý, modřegssi. Při tvoření druhého stupně se **h**, **ch**, **k**, **r** stupně prvního proměňuje, tedy: tuhý, tužssi; ostrý, ostřegssi; hluchý, hlusssi; horký, horčegssi.

Stupeň třetí děláme předložením slabiky **ney** před stupeň druhý; tedy: ney sladssi, neylepssi, neymladssi; ney obyčdněgssi.

Pozn. 1. Někteří přidavná slova gsau nedostatečná, t. g. nemagi žádné stupně, jako: slepý, zlatý, mosazný. — Mnohá nedělají stupně podle obyčejných pravidel těchto, a ta gmenugeme nepravidelná.

Taková gsau: dobrý, lepssi; zlý, horssi; blauhý, delssi; malý, menssi; veliký, wětssi.

Pozn. 2. Nědy dělají se stupně přivěšováními předložky pře před příd. slowo, u p: pře-weliký; přebohatý a t. p. — nědy přivěšováními porovnávajících slowiček; taká gsau: wíce pěstřibřen; wysoce učný; welmi dobrý; mnohobážený, a t. p.

Glawa třetí:

3. Číslo:

§. 19. Slova, kterými mnohost věcí určitěji znamenáme, než se to množným počtem sláwa; gmenugeme početnj slowa, čísla.

Číslo dělíme w čísla

1. určitá, t. g. ta, která počet osob neb věcí co nejzvěrubněji udávají, u p: šest konj; dwa dšty, osm osob; a na čísla
2. neurčitá, t. g. ta, kterými se počet věcí genwábec gmenuge; ale předece tak, že se množstwjích poněkud poznati může; u p: málo; mnoho; několik; žádný, každý.

§. 20. Určitá čísla rozvrhugeme w pět tříd: Gsaut čísla

- a) základnj, která stavíme na otázku kolik?
- Taková gsau: jeden, čtyry, osm, deset. Někteří

z nich se sloňugj: geden gafo přjdaw. slowa prwnjho způsobu (§. 17. 1.); dwa, tři, čtyry gať následuge:

pád 1. 4. dwa	1. tři	čtyři, čtyry
— 2. 6. dwau	2. třj	čtyř
— 3. 7. dvěma	3. třem	čtyřem
	4. tři	čtyry
	5. tři!	čtyři, čtyry!
	6. třech	čtyřech
	7. třemi	čtyřmi.

ostatnj přibjragj w 2. 3. 6. 7. pádu i: u p. Před šesti lety umřel. Říkagj tam u pěti swjcnů. Patřil giž dewjti pánu. Pawlač na desjti slaupech. Dsmi pjklami geg ubodali.

b) pořádnj ukazugj negen počet, ale i pořádek, w gaťem věci neb osoby za sebau gdu. Stáwagj na otázku: kolikátý? Skloňugj se gafo přj-
dawná slowa. U p. Čtvrtek gest čtvrtý den w týhodnu. Bořiwog byl w Čechách prwnjm knížetem křesťanským.

c) druhová, na otázku kolikerý? U p. Mám osměry oblek. Na duze wjdáme sedmERAU barwu. — Skloňugj se gafo přj- slowa prwnj-
ho způsobu. (§. 17. 1.)

d) opakovací, na otázku kolikráte? Za se nesloňugj; gsauť vlastně početnj přjslowce. Děláme ge přiwěšenjm koncowky kráte z čjssel základnjch. U p. Třikráte za den se ku kle-
kánj zwonj. Každý žid musel putowati do Je-
rusalemského chrámu do roka třikráte.

e) násobovací, na otázku kolikeronásobný? kolikeroduchý? Skloňugj se gafo přjdawná prwnjho způsobu. (§. 17. 1.) U p. Sedno-
duchý štat. Co gsẽm komu ublížil, nahražugi měrau čtweronásobnau.

§. 21. Z neurčitých čjssel se málokráte uch-
lugj; podobagj se wjce přjslowcjm. Která gsau
šlonitedlná, ta skloňugeme gafo přjdawná slowa,
gafo: Každý, wšfecken, některý, žádný,
mnohý.

Pozn. 1. Pál užjwáme gafo hlawnj slowo; druhé
při něm hlawn. slowo w 2. pádu státi musj,
gafo: pál due; pál gablka; pál lofte.

Pozn. 2. Slowjčko dvě bráwáme za slowo
hlawnj. Gde dle přj- slow 1. způsob. wěcn.
pohlawnj. (§. 17. 1.) U p. Hlawna na dvě
rozpostěná. Wol si gedno ze dvěho.
Dáwali w obět dvě hrdliček nebo dvě
holaubátek.

Pozn. 3. Mjsto 21, 22 — 29 řjkáwali starj
geden=, dwa= — dewětmecjtna.

Slowa čtvrtá.

4. Máměška.

§. 22. Máměšky gsau slowjčka, která mjsto
hlawnjch slow šlawjme, bychom tato opakowati
nemuseli.

§. 23. Máme patero náměstků, a sice:

1. osobní náměstky, které osobu znamenají. Řeči rozeznáváme trojí osobu: první, která mluví; druhou, ku které přítomně se mluví; třetí, o které nepřítomně se mluví; a tato jest pohlaví trojího: mužského (on, qui), ženského (ona, ony), věcního (ono, ona).

Tyto náměstky takto skloňujeme:

Gedn. počet.

gá	ty	on	ona	ono
mne	tebe	geho	gi	geho
mně (mi)	tobě, (ti)	gemu	gi	gemu
mne (mě)	tebe (tě)	geg, ho,	gi	ge
gál	ty!	on!	ona!	ono!
mně	tobě	něm	nj	něm
mnau	tebau	njin	nj	njin.

Množ. počet.

my	vy	oni	ony	ona
nás	váš		gich	
nám	vám		g m	
nás	váš		ge	
my!	vy!	oni!	ony!	ona!
nás	váš		nich	
námi	vámi		gimi (nimi).	

- Pozn. 1. Sem patří také zvrátaná (zpáteční) náměstka sebe, se. Za obrací, co se děje, na předcházející, již podotknutou osobu, i hodí se ku všem osobám. Skloňuje se jako

ty: u p. Ekl se. Ublížil si. (sobě). Zaradovol se. Mrštěl sebau. Mluví vždy jen o sobě.

- Pozn. 2. K osobním náměstkám se mnohdy přidává sám, sama, samo. Treba je rozeznati od příd. jména samý, samá, samé, ač s ním některé pády stěží má. U p. Dítě samo ještě nechodí. Byl tam sám. Byla sama doma. Pili jsme samé vino.

- Pozn. 3. Náměstka on, ona, ono, měnj po předložkách své a w u; řekneme tedy: za něho (ne za gehu); k ní (ne k gi); od ní (ne od gi), a t. p.

2. Přivlastňující náměstky ukazují, které osobě nějaká věc patří. Jsou: Můj, tvůj, svůj, gehu, gegi, náš, váš, gegich. Skloňují se, jako přídavná slova (§. 16.), se svým hlavníjm slovem v pohlaví, v pádu a počtu.

Skloňují se takto:

Gedn. počet.

Množn. počet.

můg	má	mé	mogi	mé	má
mého	mé	mého		mých	
mému	mé	mému		mým	
mého	mau	mé	mé	mé	má
můg!	má!	mé!	mogi!	mé!	má!
mém	mé	mém		mých	
mým	mau	mým		mými.	

Dle toho wzoru gde také twůg, swůg; aáž gafo třetj osoba osobnjch náměštěk; gegi gafo přjd. slova druhého způsobu (§. 17. 2.); geho a gegich se nespoňugj.

3. Skazowacj náměštěk udawagi osobu nebo wěc patrněgi, než se to osobnjmi náměštěkami stává. Gsau: Ten, ta, to; onen, ona, ono; tůž, táž, též; tentůž, tatáž, totěž. Ten spoňuge se gafo gedem (§. 20.); tak i onen; tůž gafo slova přjdawná prwnjho způsobu (§. 17. 1.); w náměštěce tentůž se obě částky spoňugi: tohotéhož, tétéž, tomutémuž, a t. d.

Pozn. Tento wztahuge se wždy na blížšj osobu nebo wěc, onen na wzdáleněšj. U p. Sw. Wacław a Bolesław byli bratři; onen byl křesťan, tento wšak etitel model pohanských.

4. Potážné náměštěk. Těmi wztahugeme sadu na osobu nebo wěc dšjwe gmenowanau. Gsau: Který, genž, kdo, co. Gsau wždy w tom pohlawj a w tom počtu, w kterém gest slowo, na něž se wztahugj; ne také w témž pádu. U p. Gest málo lidj, kterým by pochwala milá nebyla. Dům, který gsme nedáwno zdědili, gest na spadnutí.

Který spoňuge se gafo přjd. slowo 1. způsobu; genž gafo třetj osoba náměšt. osobnjch. (§. 23.)

5. Skazowacj náměštěk g'au ty, kterými se po něgaké osobě nebo wěci tážeme. Gsau: Kdo? Co? Gaký? Čj?

Kdo gest pro pohlawj mužské a ženské; co pro wěcnj. — Gaký spoňuge se gafo přjd. slova 1. způsobu; gafo přjd. slova druhého způsobu čj; kdo, co, gak následuge:

Kdo?	Co?
Koho, čj	čeho, čj
Komu	čemu
Koho	co
Kdo?	co?
Kom	čem
Kým.	čjm.

Pozn. Slowjčkem kdo ptáwáme se po osobách, slowjčkem co po wěcech. U p. Koho to woláte? Komu to patřj? A čemu tu bylinu neseš?

Sława pátá.

5. Časoslowo.

§. 24. Časoslowa ukazugj, že něco gest, neb že se něco děge. U p. Rolnj orá. Pastýř traubj. Padá snij.

A časoslowům můžeme přistawiti osobnj náměštěk: gá, ty, on, (§. 23. 1.); u p. (gá) nesu; (ty) woláš; (my) mrzžeme; (wy) se honjte. Tyto náměštěk ale w obyčegné řeči wynecháwáme.

§. 25. Při časoslowech na pateru wče pozor děti sluffi: na a) osobu, b) čas, c) způsob, d) smysl a e) časování.

a) Osoby g^{au} w každém počtu tři: první (gá, mⁿ), druhá (ty, wy), třetí (on, ona, ono, oni, ony, ona). Osobní námětky přidáváme gen tenkrát, když s důkladem časoslowo wyslowujeme. U p. Nesu, běžíš, sedí; gdeme, tipíte, ležau. A ty by si se chtěl protiviti? Sestra půjde s námi; ty ostaneš doma.

Pozn. Časoslowa, která nemají než třetí osobu jedn. počtu, gmenujeme bez osobná; taková g^{au}: prší, hřmí, bolí mě, a g.

b) Čas gest u časoslow trojí: přítomný, minulý, budoucí. U p. volám, pobjí, flekám; minulý, mluvili se o tom, co se již stalo, u p. nespí, běžel, umřel; budoucí oznamuje, že něco teprve vykonáno býti má, u p. ponešu, zavolám, budu psátí.

c) Způsob gest u časoslow paterý:

1) oznamovací wyslowuje něco za gisté; u p. Nemocný snášší všechny bolesti trpělivě;

2) spogowací povídá něco za negisto; nebo gen s výjimkou. U p. Kdyby byl na oheň pozor dal, nebylby zapálil;

3) rozkazovací, kterým poračujeme nebo prosíme; u p. Bdi do školy. Dones to otko k šlenáři. Půgeči mi peníze;

4) neurčitý gmenujeme časoslowo bez udání osoby; u p. zdvihaťi, spátí, gísti; a

5) přestupovací (přechodný), když se časoslowo jako přídavné slovo pořebuje, spolu ale také čas ukazuje, u p. Běda do lesa, zvrhnuť.

d) Smysl gest dwogí: činný, když osoba nebo věc, o které se mluví, sama něco činí, u p. Modlíme se. Ptáť zpívá; — a trpný, když se s osobou nebo věcí, o níž mluvíme, něco děje, u p. Sw. Ludmila byla na rozkaz Drahomíry zaffrcena.

Pozn. Ně která časoslowa nemají trpný smysl, a ta slowau střední; taková g^{au}: státi, umříti, ležeti, spáti, letěti, kaučiti, a g.

e) Když časoslowo we wsech osobách, časech, způsobech a w obojím smyslu proměňujeme, řekám, že ge časujeme; děje-li se ta práce při mnohých časoslowech stegným způsobem, slowe časování.

§. 26. Aby se časoslowo, gať patří, časowati mohlo, běře se ku pomoci časoslowo gsem, které proto také pomocné sluge. Toho pomocné časoslowo časujeme takto:

Dznam. způsob. Spogow. způsob.

Přítomný čas.

Gsem

bých

gí

bys

gest,

by,

gsme

bychom

gste

byste

gsau

by.

Minulý čas.

Byl, a, o, gsem	Byl, a, o, bych
gfi	bys
(gest),	by,
byli, y, a, gsme	byli, y, a, bychom
gsfe	byste
(gsau).	by.

Budaucj čas.

Budu	Budu
budeš	a t. d.
bude,	
budeme	
budete	
budau.	

Rozkaz. způsob. Neurčitý způsob.

Přítomný čas.

Gedn.	{ Bud (budiž)	Býti.
poč.	{ bud,	
	{ budme	
Množ.	{ budte	
poč.	{ ať gsau.	

Přechodník.

Přjt. čas.	Minulý čas.	Bud. čas.
Gsa	Byw	Buda
gsauc	bywffi	budauc
gsauc,	bywffi,	budauc.
	Množný počet.	
gsauce,	bywffe.	budauce.

Pozn. Gsi se často zkracuje w s, u p. Wjm, žeš (že gfi) tu byl. — Chybně se říkává, gseš místo gfi. — W minul. čase w 3. osobě gedn. a množ. počtu se gest a gsau obyčejně wynechává. U p. Byl (gest) w kostele. Blyh (gsau) radovánky.

§. 27. Ekoro wšedko časowánj děge se od způsobu neurčitého. Koncownj totiž slabika proměňuje se při tvoření ča su přjt. bud w u nebo w gi, nebo w am nebo w im; při minul. čase proměňuje se koncowka ti w l, a přidává se gsem. Budaucj čas tvoří se trojm způsobem: a) nebo se přidá k neurčitému způsobu bud u, (a tu slowe čas složený,) u p. budu zwoniti; nebo se b) k přjtom. času nějaké předslowce představj, (a ten slowe gedn od duchý,) u p. wyprossim, doběhnu, zaplatim; nebo se c) wezme přjt. čas za budaucj, u p. hodjm, dám, umru, chytjm.

Časujeme pak takto:

Činný smysl.

Dznam. způsob. Spogow. způsob.

Přítomný čas.

Paš-u, eš, e, eme, ete, au.	
Big-i, eš, e, eme, ete, gfi.	Renj.
Wol-ám, aš, á, áme, áte, agj.	
Gled-jm, jš, j, jmc, jte, j.	

Minulý čas.

Pásl, a, o	{ gsem	Pásl, a, o	{ bych
Bil, a, o	{ gfi	Bil, a, o	{ byš
Wolal, a, o	{ gest,	Wolal, a, o	{ by,
Hleděl, a, o	{ gsmc	Hleděl, a, o	{ bychom
	{ gste		{ byste
	{ gsau.		{ byj.

Budaucj čas.

Budu	{	Menj.	
budeš			pásti,
bude,			biti,
budeme			wolati,
budete			hleděti.
budau			

Rozkaz. způsob. Neurčitý způsob.

Přítomný čas.

Paš, paš, pašme, pašte.	Pásti.
Bj, bj, bjme, bjte.	Bji.
Wolej, wolej, wolejme, wolejte.	Wolati.
Hled, hled, hledme, hledte.	Hleděti.

Přechodník.

Přít. čas.	Minulý čas.	Bud. čas.
Paša, šauc, šauc,	Paš, ši, ši, šfe.	Buda { pásti,
pašauce.	Bim, ši, ši, šfe.	budauc { bji,
Bige, jc, jc,	Wolaw, ši, ši, šfe.	budauc { wolati,
bigice.	Hleděw, ši, ši, šfe.	budauc { hleděti.
Wolage, gjc, gjc,		
wolagice,		
Hledě, djc, djc,		
hledice.		

Trpný smysl.

Dznam. způsob. Spogow. způsob.

Přítomný čas.

Gsem	{		Menj.
gfi		pašen, a, o,	
gest		bit, a, o,	
gsme		wolán, a, o,	
gste		hleděn, a, o:	
gsau			

Minulý čas.

Byl, gsem	{ pašen, a, o,	Byl, bych	{ pašen, a, o,
a, gfi	{ bit, a, o,	a, byš	{ bit, a, o,
o, gest	{ wolán, a, o,	o, by	{ wolán, a, o,
i, gsmc	{ hleděn, a, o,	i, bychom	{ hleděn, a, o,
y, gste		y, byste	
a, gsau		a, by	

Budaucj čas.

Budu	{		Menj.
budeš		pašen, a, o,	
bude		bit, a, o,	
budeme		wolán, a, o,	
budete		hleděn, a, o.	
budau			

Rozkaz. způsob. Neurčitý způsob.

Buš	{ pašenu	}
buš	{ bitu	
budme	{ wolánu	
budte	{ hleděnu	
	{ bji.	

Přechodník.

Váseň, a, o, i, y, a.

Wit, a, o, i, y, a.

Wolán, a, o, i, y, a.

Wleděn, a, o, i, y, a.

Pozn. 1. W neurčitým způsobu se, kolikrátkoliv se tento s jiným, hnutí významnawagijn časoslowem spoguge, w koncowce **ti** wynecháwá **i**, gafo: gdu spať, běžim se napít.

Pozn. 2. Rozpoznáwáme časoslowa

a) nepřawidelná, která totiž časy své dle prawidel obyčejných netvoří, gafo: gdu, šel; chci, chtěl; mám, měl; wjm, wěděl —

b) nedostatečná t. g. která wsecky časy neb osoby nemají, gafo: wece (od weceti), wary (od waryti), djm, djme (od djti) a g. —

c) opawacj, která opawánj něgakého skutku znamenají; ta tvoříme zawěšrowánjm koncowky **wa**: u p. hráwám, běhávám, třičiwám —

d) počijnacj, která počijnánj něgakého djla významnawagj, gafo: bohatnu, blednu, mladnu, šediwjm.

e) bezosobnj, která toliko w třetí osobě užíváme, gafo: prší, sněží, hřímá, a t. p.

f) fmenowá, která totiž od žádného jiného slowa nepocházegj, gafo: gdu, špm, dām, a p. — a odwožená, která buď proměňowánjm některých písmen, nebo přidawánjm

něgakých předložek neb koncowek děláváme, gafo: černý, očerniti; krásný, okrášliti; hořký, zhořčiti, a t. p.

g) dokonaná čin auplně učiněný (giž dokonány) znamenají, gafo: wzał, sedl, a p.

Pozn. 3. Někeré písmeny se, gafo u hlawních slow i zde změnugj: **h** w **ž**, **c** w **č**, **k** w **č**, **r** w **ř**: u p. lhu, lžeš; tluču, tluč; mru, mřeš; řeknu, řečeno; chytjm, chycen; trhnou, tržen.

Pozn. 4. Mimo časoslowa počijnacj a opawacj mají wsecka ostatnj w 3. osobě počtu množ. ne **egi**, nýbrž **i**. Chybně tedy djme **šyssegi**, **widěgi**, a g.

Oddíl druhý.

O nezměnitelných částkách češtiny.

1. Příslovce.

§. 28. Příslovce gmenugeme ta, obyčejně při časoslovcech stávající slovíčka, která vyjadřují, kdy, kde, jak? se něco děje. U p. Ten člověk si pyšně chodí. Umřel náhle. Ušel šťastně nebezpečností, které mu včera hrozilo.

Rozeznáváme příslovce dle významu; jsou příslovce

1. času, jako: Nyní, potom, dnes, nikdy, někdy, letoš, jindy, pozdě; u p. Kdo hledá přítele bez wady, nenagde ho nikdy. Pozdě vyba honíš.
2. místa, jako: Tu, tam, wenu, nahoře, dole, doma, napřed, wsfude; u p. Nemá gestě wsfed doma. Co tam, to tam, o to hlavy nelam.
3. způsobu, jako: Tak, snad, málo, tuze, gisté, příliš, dobře, chytře, nahlas, honem, a g.

§. 29. Příslovce některá mají také stupně. Druhý se dělá z prvního, přivěšením koncovky **gi**; třetí předložením před druhý slabiky **ney**. Tedy: čistě, čistěgi, neyčistěgi; maudře, maudřeggi, neymaudřegi. Mluvíme tedy chybně, říkám: wagicce: čistěge, maudřege.

Některá příslovce dělají stupně nepravidelně, jako: mnoho, wíce; málo, méně; dobře, lépe; hustě, hustě, a g. Ty se snadno naučíš.

2. Předřlovce.

§. 30. Předřlovce udávají, jak dvě věci na sebe se wztahují. Poněwadž před hlavními řlovky nejčastěji stávají, gmenugeme ge předřlovce.

Předřlovce udávají, do kterého pádu hlavní řlovo, před nímž stoji, přigiti musí, nebo každé předřlovce chce gistému pádu, žádá gistý pád.

Některá žádají vždy pád geden, jako:

2hý pád tato: u, do, z, od, bez, dle (podle, wedle), fromě, o kolo; u p. Bez aurazu gedě, toho rozum wede. Gablko nepadne daleko od stromu.

3ti pád tato: K, wstříc, proti. U p. Doba k době, rovní k sobě. Stoji proti slunci.

4thý pád tato: Mimo, ob, přes, pro, skrze. U p. Gde skrze les. Pro nedbalost byl trestán. Šel přes pole. Chceš-li maudřím mužem slauti, bey řečem mimo se plauti.

6thý pád gedině při, u p. Kdo sedávají při hře nedbagice o práci, brzy pokuřují od domu k domu co žebráci.

Některá žádawagj d w a pády, brzy ten, brzy onen, dle rozdílného smyslu; a sice

4tý a 6tý pád tato: o, w, na, po. U p. Stýš se o to po žebráčku prositi, čeho sítla vlastní můžeš dobytí. Mluvil o tom. Gest žiw o chlebu a o wodě. Ddeshel na pole. Sedj na koni. Ten swých djetek nemiluge, kdo gim we wšsem powoluge.

4tý a 7mý pád tato: mezi, nad, pod, před; onen na otázku kam? tento na otázku kde? U p. Nechoď mezi lidi. Stál mezi stromy w zahradě.

2hý, 4tý a 7mý pád tato: za, s. U p. Ruce pracj zgizweny lepšj gsau, než giné s prstey. Spadl s koně. Menj ho s tu práci.

3. Pogislowce.

§. 31. Pogislowci (spogkami) spogugeme pro krátkost w řeči buď jednotlivá slova nebo celé sady. U p. Petr a Pawel šel do kostela; nechtíce spogky užíwati, musili bychom říci: Petr šel do kostela, Pawel šel do kostela.

Některá pogislowce gsau sice giné bjly řeči, ale blauhým zvykem ge za pogislowce máme; gafo: čjm—tjm, djlem—bjlem, pročež (pro-co-ž), buď—buď (nebo), gať—tať. U p. Čjm wětšj hlawa, tjm wětšj klobauk. Gať si usteleš, tať budeš ležeti.

4. Citoslowce.

§. 32. Citoslowci wygaděugeme krátce w sobě wzbuzeň city, (radost, bolest, podivenj, a p.) Taková gsau: Ach, hejha, hola, oho, ay, hlehle, hnhm! U p. Ach, gať mnozj litowali, že se z mláďi zanedbali!

A citoslowcům patřj také slova, přirozené zmuhy zwjřat, nebo giných kolem nás wčej wy-podobňugicj, gafo: Haf, pác, pif, possem, pšic, kač, hý, a g.

Díl druhý.

Pravopis.

§. 33. Psaň gest-widitedlné wygádřenj nassich mysléneš. Magj-li se ale ginj lidé nasse myslénky pismem domědět, musíme psáti srozumitedlné, a tať, gať toho wlastnosti češské řeči žádaj. Sbjrku prawidel, dle nichž se dobře češky píše, podává nám češský pravopis.

§. 34. Má-li nassemu písmu býti rozuměno, dwau zvlášťě wěcí sšetřiti musíme; musímeť

1. psáti wssecka slowa patřejimi písmenami, a musíme

2. co píšeme, náležitě rozdělowati.

Celé učenj o prawidelném češském psanji rozpadá se teby we dvě oddělenj. Prwnj učj, gačbychom wssecka slowa patřejimi písmenami psáti — druhé, gačbychom, co píšeme, rozdělowati měli.

Oddělenj prwnj.

Piš slowa patřejimi písmenami.

§. 35. Patřejimi písmenami píšeme slowa, pašli

- a) klademe do slow zrowna ty písmeny, které tam patřj; a pašli
- b) zrowna tolik (ani wjce, ani méně) písmen tam stawjme, kolik patřj. S onom w hlavě prwnj, o tomto w druhé pogeďnáme.

Hlava prwnj.

Piš zrowna ty písmeny, které patřj.

§. 36. Chci-li psáti wždy tu písmenu, která patřj, musím znáti wssecky písmeny dokonale i dle gegich 1) přirozenosti (powahy), i dle 2) zewniténosti (formy)

Část prwnj.

1. S přirozenosti písmen.

§. 37. Dle své přirozenosti gsau písmeny: samohlásky, dwauhlásky, sauhlásky. (§. 2.)

a) užjwánj samohláseš.

§. 38. Samohlásky **a, o, u, y, i, e, ě** gsau nebo dlahé nebo krátké. Délka znamená se při **a, o, y, e**, postawenau nad nimi čárkau:

á, ó, ý, é. při u někdy cárkau (ú) někdy koleč-
kem (ú), a **i** se pod linii prodlužuje (**i**).

§. 39. Kdykoliv se samohláská krátce vyslo-
vuje, piš krátkau. U p. Budeš-li pilný a
w činech svých opatrný, budeš nepochybně
šťastný. Proto že gš hřešil musíš se trestu
podrobiti. Zaslápl hada.

Pakli se ale samohláská při dobrém vyslovení
prodlužuje, napíšeš dlouhou. U p. Maudrý
člověk o bohatství nestojí. Wáda mezi bratřími
gest ohavná. — Dbyčegně dá se sluchem rozeznati,
kde dlouhá samohláská státi má, jako: hada, hádá;
pátá, pata; pravá, práva, prává; síla, silný;
holubu, holubů.

Pozn. 1. W předložkách hlavních slov, pauhy w
sobě kmen (§. 4.) obsahujících, se **a** pro-
(a) dlužuje, u p. národ, zástava; negsau-li
wšak kmen, piš ge krátce: nasaditi, na-
lhati, namýknauti.

Pozn. 2. Gen w citoslovkách píšeme **ó**. U p. **ó**
předivné věci! Pamatug, **ó** člověče, na
smrt! — Kdykoliv se gindy **o** prodloužiti
(o) má, proměňuje se w **ú**. U p. Strom,
strámeť (ne strómeť), olowo, olůwko (ne
olówko); hole, hůl.

Pozn. 3. **ú** třeba dobře rozeznati od **ú**: ono stojí
místo **ou**, jako by to o nad u bylo posta-
(u) weno; toto gest místo **au**; ono se nepíše
nikdy na začátku, toto nikdy na konci slova.
U p. úmysl, útěcha, lesá.

i, í, y, ý.

§. 40. Na užívání těchto samohlásek w řeči
velmi mnoho záleží. Při tom říd se těmito pravidly:

1. Po tvrdých sahláskách (§. 2.) píše se w kmenu
i w koncovkách **y, ý**, dle toho, zdaž krátce
se neb dlouze vyslovuje. U p. Každá chyba
má se naprawiti. ~~My~~ **ý**le gíblo a horký nápoj
každému neslauží. Mnohý člověk rychle zbo-
hatnul. Bohabogým gest tento život cestau
k nebi. Sláva svěťká gest jako dým. Lehko-
myslný člověk podobá se tékawému motýlu.

Pozn. 1. Dbyčegně se dá **y** w **ey** rozložiti, jako:
w ýr (weyr, w ý skám (wey skám), p ý ch a
(pencha).

Pozn. 2. Kdyby w odvozování neb sloňování
po těchto tvrdých sahláskách **i, í** státi mělo,
proměňují se we své přibuzné: **y** w **z**, **ch**
w **ff**, **k** w **c**, **č**. U p. Dra h ý, dra z í;
hlu ch ý, ohlu ff i t i; prud k ý, prud ff j.

Pozn. 3. W cizích slovech piš ta **i**, která tato
slova we své řeči magí; u p. chmbál,
chpřiš, Syrus král, ostrów Cypr, Kristus,
Jan, Jerusaleń, Jakob.

2. po měkkých sahláskách (§. 2.) píše se w kmenu
i w koncovkách **i, í**, podle dlouhého neb krátkého
vyslovení. U p. Gířda na koni nebývá vždy
šťastná. Bratr zedil mnoho stěbra. Sibal-
stoj neprospívá někdy ani neychtěgšimu.
Z nasse žiwobytí gest dar Boží.

Pozn. 1. Má-li se **d, n, t** vysloviti měkce, znamenáme to praužkem (**D, ň, t**); následuge-li po nich ale **i, e, ě**, tento praužek se nedělává. U p. Na světe není nic stálého. Vš **děti** magi dobremu zvykati.

Pozn. 2. **Při** prodlužuge se w složenj se slowy hlawnjmi, a od nich odvozenými; ale stoji-li pro sebe, nebo spoguge-li se s časoslowy, píše se s **i**. U p. **Při** gjdle sluffno mjrným býti. Mnohý žák **při** chází pozdě do školy. Posluffnost gest Bohu **při** gemněgšj, nežli oběti. Děti nezbedné býwagi **při** j sně trestány.

Pozn. 3. Předslowce **wy** prodlužuge se w složenj s hlawn. slowy, a w odvozených, ne wšak w složenj s časoslowy. U p. Každý aul má swůj w ý let. W ymluwil Petrowi, že uloženu práci new y fonal.

Pozn. 4. Koncowky **iwa, iwo, ina, inec, iſko, iſtě, idlo** w slowech tříz a čtyřslabičných, a koncowka **ice** we tříz a čtyřslabičných, magi **i**; ale koncowky **je, ječ, jě, je, ju, ju** magi **j**; slowa přjdawná 1. způsobu magi w 2. a 3. pádu množ. počtu **ých, ym**, 2. způsobu **ich, im**; kocowky **mi, ami, emi** magi wždy **i**; **owi** w 3. pádu gebn. počtu, a u žiwotných w 1. pádu množ. počtu má wždy **i**, u nežiwotných ale má 1. pád množ. počtu **owy**; pogislowce **li** (mýsto gestli), a časoslowo pohlawj mužš, wždy **i**, ženského ale

y; gi w druhém stupni přislowej, a w 1. osobě gebn. počtu časoslow na **gi**, má wždy **i**, w 3. osobě množn. počtu ale **j**; 3. pád gebn. poč. osobnj náměšky třetj osoby má **gi**, čtvrtý ale **gi**; 7mý pád geb. muž. téže náměšky **gim**, 3. pád množ. ale **gim**. U p. Kopřiva, kladiwo, rowina, owčinec, paſtwiſko, kadiſlo; holubice, mědénice; zahradniš, slawječ, nojšě, čeledju, owčju; weselých, kolmym; Božich, Božim; zeměmi, rybami; Petrowi, Petrowy (u p. nohy). Slunce, kdykoli wychází, wždy nám den přinášj. Milugi své bratry a sestry; oni mne ale nemilugi. Dey gi pustiti žjla, ať gi ta nemoc nezachwětj.

3. po obogetných sauhláščách (§. 2.) piš

1) we kmenu wždy **i, j**, gafo: Bě, bjda, fiala, fje, liſka, lja, mloſt, mja, piwo, plje, slnų, ſja, wja, winu, žma, žiwim. Wygmi ale následugěj slowa, i se wšemi od nich odvozenými; ta magi **y**:

b: by, byt (obydlj), byd'o (obydlj), babyka, bylina, bystrų, bybja, obyčeg.

l: lysų (lysati, ljsáf), lyſka (wodnj ptáf), lyko (leyčj), mlynár, (mlynice), plynu (wyplywám), slynu, slyšjim, bljštam se.

m: mysl, (smysl, myslénka), mysliwec, myš, smykati, mlynų (omyl, mólka), mygi (myč, pomýge), mydláf (mydliti).

p: pýcha (pýšný, pýchati), pýř (pýřiti, pýře-
n.), pýř (ret), pýtel, kopyto, žpýtovati,
třpýtiti se.

f: syn, sypu, sýt, sýčeti, sýr, (syrovátka),
osýka, syromý.

w: wy (wykám), wysořy (wýře, powýřiti),
wýti (gako wř), wýheň, wýr (sowa), wý-
řkati (si wesele), wyza (wyžina), wyžle,
žwyř, žwýřkati.

ž: bržy, gazyř, nazžwám.

2) W koncowkách ale magj

a) hlavní slova, na sauhlásku twrdau se
končej, w 1., 4., 5. a 7. pádu množ. počtu **y**,
a gen ta, která něco žiwého wyznaménawagi,
magj w 1. a 5. pádu množ. poč. **i**. U p.
Smřky, topoly, o stromy! ptáky; ale řosi,
(pták řoř), drozdi, ptáci.

b) Hlavní slova pohlavj žensř., wyházejicj na **a**,
magj w 2. pádu gebn. poč., pař w 1., 4., 5.
pádu množ. — a

c) slova wěcnjho pohlavj, wyházejicj na **o**, w 7.
pádu množ. počtu wždy **y**. U p. Ryby, chybny,
motyky; slowy, řoleny, motowidly. Kdekolim
ostatně w řloňowánj **i** přicházi, měkké gest.

d) Přidawná prwnjho způsobu magj we wřřech pá-
dech **y**: maudřym, pěřněřy, řulatými.

e) W koncowkách časoslow nířdy **y** nepřicházi. Pře-
chodnjřy považugeme co přidawná slova.

Pozn. **é** dá se w řmenowých slabkách (přicházi ale
málo řdy,) w **i** neb **y** proměnitj; gako:
řěř, řřř; mlěřo, mljřo; řěpe, řřp; řlěw,
řlřw; řěle, řřl; řwěře, řwřřka.

W koncowkách přicházi nejčastěgi
w pádech přjř. slow prwnjho způsobu, a
w řech slowech, řterá se dle nich řloňugi,
gako: dobrěřo, dobrěmu, dobrěm.

Náměřřy nář a wář, a w řřřech
to **e** w pádech řwřch neprobřugj; ředy:
nassěřo, wassěřo, wřřemu.

b) Užíwánj dwauhlásěř.

ř. 41. B dwauhlásěř přicházi nejčastěgi **ey**.
řuto dwauhlásku pjsřeme

a) w předložce **ney**. U p. řrdce řistě gest obřt
řohu **ney** přjgemněřřřř. řteré gest **ney** wěřřřř
přřřžánj w řákoně?

b) w rozřaz. způsobu časoslow na **ám** wyházejicjř,
gako: řey řážěřmu, co mu patřj. řone **y**
bedlině řjřlo, řteré ti řář uložil. řawol **y** řem
řwěřo bratra.

c) w něřterých cizjř slowech, řěde toho wřřlownořř
žádá, a řterá se řař wždyřy psáwala. řakowá
řřau: řeytman, řeyřar, meřto.

řindy se wřřřde psáwá **eg**.

Pozn. 1. Sdo říkává w příj. slowech 1. způsobu ;
hodney, dobry... špatně to wyslowuge.
Mát se říkati dobrý, hodný, a t. p.

Pozn. 2. Dwauhláška **ah** gest gen citoslowce.
U p. **Uy**, to gsau pěkné stavy.

c) Užiwání sauhláseř.

§. 42. Gedinau sauhláškau může se význam
slova zginačiti; u p. **led** a **let**; **bez** a **pes**; **šel**
a **žel**; **sup** a **zub**; **drn** a **trn**. Na začátku nebo
w prostřed slova poznáme snadno, má-li tam státi
b nebo **p**, **d** nebo **t**, **h** nebo **ch**, **f** nebo **z**, **w**
nebo **ž**; ale na konci slova se to někdy tak snadno
rozeznati nedá. Někdy, gakau sauhlášku máš na
konci psáti, anebo

1. w myšlénkách slovo prodluž, a kterau sauhlášku
w prodlaženém slově nalezneš, tu finěle napsati
můžeš. Tedy piš **dub**, **dluh**, **břeh**, **waz**, **zed**,
ged, protože djme **dubu**, **dluhy**, **břehu**, **wazem**,
zdi, **gedem**. U p. Do lesa dřijw newoz, do moře
wody nenoš. Sdo rád z swého uděl, toho Pán
Bůh naděl. — Anebo, zwláště w prostřed slova,

2. wezmi ohled na půwod slova. Tedy řekneme
wozka ne wořka, protože pocházi od woziti.

Pozn. 1. Předložka **bez** a **roz** piše se vždy **s** z;
u p. **Bez**ruký, **bez**pečně; **roz**nesu, **roz**a-
dám, **roz**stipený.

Pozn. 2. Přes piš vždy **s** s; u p. **Přes**bych
přes moře k olivetské hoře. **Přes** polnj.
Přes hory a lesy.

Pozn. 3. Wyslowuge-li se **g** hrubě, dostává prau-
žek. Stává se to obyčegně w cizích slowech,
gako: **Ingau**st, **galege**, **pergamén**, **gyp**s,
groš, **grunt**. U p. Český **g**ranat gest
krásnějšj, než orientálskj. **K**aupil **g**sem
gypsowau **fi**guru za 12 **g**rossů.

Pozn. 4. Přibjragi-li hlavní slova, na **u**, **na**,
no se končej, koncowku, která **s** **u** začíná,
scházegi se w nich dvě **u**; tak máme: **Der**-
uj, náklon-**u**ost, powin-**u**ost, pan-**u**a,
won-**u**ý, sen-**u**ý, saukn-**u**ý, a **g**.

Pozn. 5. Sauhlašku **s** musíme dobře rozeznáwati
od **z**. Píšeme totiž

s: a) na konci slow. U p. **Slyš**, synu, dobrá
naučenj učitele swého. **Gať** pať se gme-
nugeš? Co tě nepálj, nehaš. — **U** toto
s ostane, i kdybychom za ně skabiku **li**
postavili. U p. **Budeš**-li rozšafně gednati,
cti a sláwy dogdeš.

b) Kdykoliv někakau společnost významenává.
U p. **Gi** **s** **Bohem**. **Bůh** **se** wšsemi
swatými w nebi věčně se raduge.

c) **Wy**gádřuge-li pohnutj s wššfy dolů. U p.
Syn **Boží** pro nás **s** nebe na zemi **s**tau-
pil. **S**taupil do pekel. Špatný gezdec
snadno **s** koně spadne.

d) U prostřed slow piše se před **st** vždy **s**.
U p. **Slé** towaryšstwo kazi dobré mrawy.
Gednu třídu tworů působj živočišstwo.

3 píšeme, kdykoliv chceme říci, že

a) se věc z něčeho dělá. U p. Učinil tělo z hlíny. By ozdoby gšau ze zlata.

b) něco gašo z vnitřku vychází. U p. Vnio teče ze sudu. Angel wynwedl Petra ze žaláře. Vyšlín rosta ze země.

c) Kdykoliv se něgaše dššewnj hnutj rozumj. U p. „**B** hlubokoši wolal gšem k Tobě,“ dj Dawid. Milugte se wespolek z upřimného sedce.

Č á s t d r u h á .

2. D zewnitřnosti písmen.

§. 43. Dle zewnitřnosti (formy) gšau písmeny malé nebo velké. Tyto přispjwagi nemálo k srozumitelnosti sad a řeči.

Veliké písmeny píšeme

1. na začátku řeči, t. g. kdykoliv začínáme psáti. U p. Když gest hra neymilegšji, přestaň.

2. w básnjch na začátku každého werše. U p.

Melekám se níkdj zlého,
Dawějšm se w Boha swého;
Dnř mne rukau mocnau bránj,
Před každau zhabau mne chránj!

Každj člowěk leniwj,
Za žiwa gjž práchniwj.

3. Gména vlastnj (§. 7.), též slova přjdawná, která ob vlastnjch gmen tvořena gšau. U p. Epitihněw, syn knjžete Bořiwoge a sw. Lubmily, založil kostel Synstj w starém městě Pražském. Reka Labe začíná w Arkonossjch, běře do sebe u Mělnjka Wstawu, u Litoměřic Ohři, teče skrze zemi Wjssenskau a Saska, a wpadá u Hamburku do moře.

4. Gména, která s uctiwostj wyslowugeme; w psanjch wssecky náměstky, které se na osobu, gjž píšeme, wztahují. U p. Báh. Urozenj Pane Hrabe! Wysłň, Pane, prošbu mau! Wasse Excellencj!

Pozn. Mluwj-li se o bozjch pohanských, piše se slovo „báh“ malau literau.

5. Po některých znamenjch, a sice po

a) punktjku. Po aučinku zlá rada. Dobře samo se chwálj. Dobrj začátek něho, gest půl bjla hotowého. Hrnec hrnci káže, oba černj gašo sáže.

b) dwauteče, kdykoliv se za nj nasse nebo cizj slova uwáběgj. U p. Maudrj Salomaun dj: „**L**epšji gest maudrost nad pošladj zlata a stjbra.“ Kristus prawj: „**M**ilugte nepřátely swé.“

c) znamenj otážkj a wykřičnjku, kdykoliv se těmi znamenji sada auplně končj. U p. Gjm odplacuge Báh za dobré skutky?

Životem věčným. Běda všem, kteří zlé páchají! Nemají naděje, že pravého štěstí dojdou.

Mimo tyto uvedené pády píšeme všude malou písmenu.

Glava druhá.

Piš zrovna tolik písmen, kolik patří.

§. 44. Nesmí se psát ani více písmen ani méně, než patří. Proti tomuto pravidlu chybuje me přecasto; někdy totiž

1. písmeny, kterých není třeba, do slov přidáváme. Tak se chybě do mnohých slov přidává

n **ř** **č**. Mnozí říkají místo měšce, mněšce; místo měníti, mněiti; místo umění, umněni; místo měd, mněd; místo město, mněsto; místo mých, mněch; místo odměna, odmněna; místo měšec, mněšec, a g.

w **ř** **o**. Chybě se říká: wocíla, wofo, woweš, wobruč, wobed, wobíli, wobraz, wohen, wocel, woloíwo, wocet, wofno, woleg, wotep, wopice, woblať, wostrow, wořech, womoce, woblauf, místo ocíla, ofo, oves, oleg a t. d.

Některá slova mají ale wo; u p. woda, wogať, wonný, wolám, wost, woman. Jen postav před ně něgafé předřowce, nebo

od nich něgafé slovo odvozuje, a hned se to **w** okáže. U p. Libowonný, rozwodniti, newogenšť, a g.

2. Někdy wynecháváme písmeny, kterých, byť se newyslowowaly, předce psátí třeba. Tak se wynechává chybě

č před **c**: dweče, foče, holčiče má se říkati, a ne dwece, foce, holčice.

g před některými sauhláskami: před **č**, u p. pügčjm, ne pügjm (t. g. peníze) — před **d**, u p. gdu, ne du; gdeš, ne deš; — před **m**, u p. gměno, ne měno; gměni, ne měni; — před **f**, u p. gsem, ne sem. (Toto **g** se okáže, pakli něgafau slabiku slovu předsadíme, u p. negdu, negsem.)

d před **c**: decra, ne cera; dšty, ne cty.

d před **l**: widitedlný, ne widitelný; nesmrteblný, ne nesmrtebný.

l mezi **b** a **f**: gablfo, ne gabfo.

st, **š**, **ž** kmenu před koncovkami štš, šti, stw, stwo; u p. měšťš, řišťš, Božšťš, kněžštw, tužšti, wyššti, mužštw.

w před mnohými sauhláskami: wzrűst, ne zrűst; wznessený, ne znessený; wzteřš, ne zteřš; wzřřšim, ne zřřšim; wzbuźowati, ne zbuźowati.

Oddělení druhé.

Rozdělug náležítě, co píšeš.

§. 45. Mnohdy káže potřeba, aby se slowo, které se na řádku vejti nemůže, rozdělilo; gindy zase, aby se rozdělila řada delší. Rozdě toto rozdělování dle se gíná; gíná gšau pravidla pro 1) rozdělování slow, a gíná pro 2) rozdělování řad.

1. Rozdělování slow.

§. 46. Slowa rozděluge me d'e následugicjch pravidel:

1. Stogj-li gedna sauhlášť mezi dwěma samohláškama, běre se wždy k slabice následugicj. U p. Pra-wi-ti, do-ko-na-lost, zwi-ře, fra-gan.

Sauhlášťy, fl, ff, st, sst, (někdy i zd, žd,) považugj se wždy gako za gednu sauhlášťu, i verau se tedy wždy obě k slabice následugicj, ba i tenkrátě, kdyby po nich gessťe r státi mělo; tedy: má-slo, ko-stel, lj-ska, hau-ssťj, se-sťra, prá-zdný.

2) Gdau-li w slowě za sebau dwě, budiž stegně nebo nestegně sauhlášťy, wezmeš prwnj z nich k slabice prwnj, druhau přiden k slabice druhé. U p. Pan-na, den-nj, win-na, hod-nost, ssal-ba, koč-ka, slad-ky.

3. Ge-li w slowě wjce sauhlášť za sebau, brává se obyčegně gen prwnj z nich k předešlé samohlášce,

a wsecky ostatnj se k následugicj slabice přidawaj; u p. kupec-twj, králov-stwj.

Pašli mezi těmi sauhlášťami l, n, r gest, a pašli před druhými sauhlášťami stogj, běre se k prwnj slabice; stogj-li ale až po nich, přigde k slabice druhé. U p. čer-stwj, ctnost-ný.

4. Gsau-li w slowě při sobě dwě nebo wjce spoluhlášťe beže wšj samohlášťy, platj w dělení slow l a r za samohlášťu, a stogicj za njm sauhlášťu běre se k slabice následugicj; tedy ml=ha, smr=ti, ml=čj, tr=kati.

5. Složená slowa děl tak, gak složena gšau: listopád, děwo-toč, kolo=maz, do=mluwa.

6. Písmeny slabič základnjch nesmjš roztrhowati; slabičy tworjicj se ale wždy odděluge; tedy: psá=ti, na=nesu, ze=ptati. Předslowce nesamohlášťowané (t. g. žádné w sobě samohlášťy nemagjci, gako w, z, f, wz) se od slowa, s njmž gest spogeno, neoddeluge; tedy: wne-su, zra-bjm, sklá=tjm, zwa=dnú, wzle=tnu.

Pozn. W cizjch slowech se dwě, podlé sebe stogicj samohlášťy děljawj, gako: Mo=ab, Szra=el, Jo=ab.

2. Rozdělování řad.

§. 47. Činwáme w mluwenj, gak toho smysl nassj řeči žádá, brzy kratšj brzy delšj přestávky; někde hlasu powysšugeme, gindy ho ubjráme nebo

přidáváme. Takovéto rozdíly musíme činiti i we psaní, a znaménka, gichž k tomu bráváme, gmenu-
geme dělídlá. Nejobyčejnějšj mezi nimi gsau
tato:

1. Čárka,	6. Wyšketičnj,
2. Střednj,	7. Záworky,
3. Dvautečka,	8. Uwozowka,
4. Tečka,	9. Nozegjmka,
5. Znamenj otázky,	10. Citowánj.

1. Čárka (,) (komma).

§. 48. Čárku děláme,

1. mezi krátké nápowědi a dopowědi (§. 5.) u p. Gcheš-li zlému w cestu wgit, nebey giffre ohněm býti. Kdo rád ze swého uděl, toho Pán Bůh naděl. Ljná ruka, holé nepřetřj. Na černo sám sebe malugeš, gestli na giné rád žalugeš.
2. před potažnými (§. 23.) náměškami, a před ně-
kterými pogislowci (je, když, aby, gestli . . .),
třebaby gen gediné slowo před nimi stálo. U p.
Půwodcem gestliceš, které djetky o wánocjch tač
těšswagj, byl sw. Frantisek Salešj. Z toho,
co sám činj, mnohý bratra winj. Alexander,
genž byl král Macedonskj, učitele swého gač
náležj etil. Šťastnj, kdo eizj přshodau, wy-
střjhá se před swau škodau. Poháně myslili,
že se nasse duse po smrti těla do zwjrat pře-
stěhugi.
3. Při wkládaných slowech a sadách děláme čárku
i před ně, i po nich. U p. Z djetky magj se,

owšem gen dle sily swé, přičinowati. Kdo se
sestaral, neboge se, žiw bývá, nestyde se.

4. mezi slowa stegného druhu (t. g. stegně byly řeči),
pakli ge žádně pogislowce (a, i, neb . . .) ne-
spoguge. Gsaw-li takowá slowa spogena pogis-
lowci, nedělá se čárka mezi nimi, Spoguge-li
ale takowé pogislowce celé sady, i před njm se
čárka dělá. U p. Čest, wážnost, bohatstwj,
blauhé žiwobytj, nečinj člowěka w skutku blaže-
ného. Odwrat od nás, Pane, hlad, wognu,
drahotu, mor i wsečo giné zlé. — Zdravj a
šťěstj, chwála a přjeň, žiwobytj, ba wse, čím
lidé wladnau, gen na kratinký čas trwá. Už
gsi doma nebo wenku, zgewně nebo třeba
w neyškrytějšich mjstech, wssude tě Bůh widj.

2. Střednj (;) (čárka s puntíkem.)

§. 49. Střednj děláme

1. mezi dvě delšj sady, které se na sebe gakkoliw
wztahugi: buď že druhá předešlau wyswětluge;
nebo udává příčinu, následek, wýminku pře-
dešlé; nebo powjádá něco, co gj odporuge, nebo
co se s nj stownává. U p. Gaký žiwot, takowá
smrt; gaká smrt, takowá věčnost. Wjry
gest každému k spasenj nevyhnutelně třeba;
nebo bez wjry se nelze Bohu líbiti. Požehnánj
otcowo utwzuge domy djetě; zlořečenj pak
matčino wywzacuge základy gegich. Wčera gsi
se pilně učil; dneš se ale leniwým profazugeš.

2. Když více, o jedné věci gednagjejch sad, w gednu wětšij sadu se pogj. U p. Lidské žádosti gsau kolikery. Ten si žádá zdravj a blauhého žiwobyti; onen tauží po učenosti, giný po radostech smyslných; mnozi se namáhaji o wezdegšij bohatstwj: taž každy na giné wěci myslj.

3. Dwautečka (:).

§. 50. Dwautečku děláme

1. Když k wysiwětlenj předešlané wšseobecné sady, více wěci ze gména se uwádji, zwláště djme-li: gačo, následugicj, gmenowité, a p. U p. Chceš-li zdravj swého zachowati, uijwey starých léků: střidmosti a pracowitosti. Čtyry gsau poslednj wěci člowěčj: smrt, saub, pešlo a nebe.
2. Uwádjme-li slowa swá nebo slowa něgaké cizj osoby, djme to uwáděnj oznámiwše. Pakli takowáto slowa s něgakau proměnau uwádjme, nebělá se dwautečka před ně. U p. Bůh welj dětem: Sti otce swého a matku swau. — Demonax wida, že se gažýsi mladýk swým štatem honosj, wzal geg za ten štat a prawil: Toto prvé owce nosila, a předece gen owcj byla. — Bůh welel dětem, aby otce a matku ctily. Aristoteles prawil swému učenci, aby se k přátelům swým chowal taž, gaž chce, aby se oni k němu chowali.
3. mezi nápowěb a dopowěb, kde obě (dopowěb i nápowěb) s více článků sestawaji. U p. (Když

bychom, gsauce k zlému wáběni, ohawnost hijdu wždy před očima měli: nědy bychom se, a byt sebe více přjgemnostj podával, hijdu nedopusili. — Gačo gest mezi těly nebeskými slunce neykrásněgšij; gačo gest mezi řowy dráhými zlato neywžácněgšij: taž gest mezi ctnostmi křesianskými láska neypředněgšij a neymocněgšij.

4. Tečka (.) punktjč.

§. 51. Tečku děláme

1. na konci keči, neb na konci auplný smysl magicj sady. U p. Gač nabył, taž pozbył. Co tě nepálj, nehas. Dpatrnosti nědy nezbywá. Po niti klubka dogdeš. Gwičenj a žkussenj dáwa uměnj.
2. Po známých slowech, která pro uspořenj času a mjsta žkracugeme, gačo: l. P., t. g., c. k., sw., zl., č. (čti). Ale takto žkrácené slowo se nesmj nědy končiti samohláškau. U p. L. P. 1755 wynalezl w Americe Frankljin hromoswod. — Sw. Jan Nepomučý gest patronem země Češské. — W Praze gest c. k. prawidelnj škola.

5. Znamenj otážky (?).

§. 52. Znamenj otážky stawjme při přjmých otážkách po tom slowě, nebo po té sadě, kterým (slowem) nebo kterau (sabadu) se na něco tážeme. Gestli se ale wýslowně neptáme, ale gen powjdawě otážku

přednášjme, nedělá se znamení otázky. U p. Kdo gest wíce k politování, slepý čili hluchý? — Mů-e-li pak milowati Boha, kdo nemiluge bližního? — Co pak ti řikagj? — Stec se mne ptal, kde gsem wiera tak dlouho chodil. Když se ptali Diogena, co we dne lucernau hledá, odpověděl: „Lidi.“

6. Wykřičnjě (!).

§. 53. Wykřičnjě děláme

1. po citoslowcch, pakli sami o sobě srogj, a na konci s citem pronášsených sad. Následuge-li za citoslowcem celá sada, dáš za ně gen čárku, a vykřičnjě teprw na konec sady postavjš. U p. Ó, gať nešťastný gest opuštěný žebrák! Ach, gať to bolest! Ó hlubokosti bohatstwí, mau-drosti i uměnj Božího! „Cyhle člověk!“ pravil Pilát, ukazuge židům umřkaného Krista Sežjše.
2. we psanjch za každým titulem. Zedy: Drahý přítely! Rozmilý rodičowé! Mnohowáženy Pane!

7. Záworčy (), [].

§. 54. Mezi záworčy stawjme ta přibaná slo-wa nebo ty sady, které něgařau wětšj sadu, nebo slo-wa w nj některá obgasňugj. U p. Ó kž by možné bylo, (prawj mnohý stavec,) dny mladosti mé nazpět zawolati! — Potom pak prosil Piláta Josef od Arimathie (proto že byl učednj Sežjšaw, ale tagný, pro strach židowský,) aby šnal tělo Sežjšowo.

8. Uwozowka. („“).

§. 55. Uwozowku dělame, když cizj slo-wa uwádjme. Před nimi dělá se dole, po nich nahore. Má-li se řeč dwau mluwjecch osob rozeřitati, zname-náme slo-wa gednoho dwěma, druhého pak gednau neb čtyrmi čárkami. U p. Wida Sokrates bohatého ale neumělého mladjka: „Wiz,“ prawil, „otroka zlatého!“ — Wida Bion (mudrc), gaťehosi zá-wistiwce welmi zarmauceného, prawil: „Buď potkalo tohoto weliké nešťěstj, nebo giného weliké šťastj.“ — „Co to slyšjím o tobě,“ prawil gedn bratr dru-mu, „že gšj dwa střjbrné swjcný w kostele ukradl?“ „Kdo, gá?“ prawil tázaný; „gát nebyl gž kolik let w kostele.“

9. Rozegjmka. (—).

§. 56. Rozegjmku řlademe

1. hceme-li dáti čtenáři znamení a čas k rozmýšle-nj, nebo hceme-li geg překwapiti. U p. Mnohý člověk řlibuge druhému hory dohy, ale — nie mu nedává. Wytrhne meč z pošwy, řauřne naň, a — zdlauha ho zastrečj. Gediné prawě zlé gest — hřjch.
2. mjsto wynechaných slow, mnohdy mjsto záworč. U p. Pan R — w R — olaupil pokladnici, a utekl. „Řádný člověk“ — dj Solon — „ne-můž se před smrtj za šťastného pokřadati.“

10. Citování.

§. 57. Tato znaménka stawíme, chceme-li beze všeho překážení ve čtení k některému v textu slovu nějaké poznamenání přiložiti. K tomu máme *), †), ¹), ²) a písmeny ginogazněné. U p. Wjden *) trpěla nedávno mnoho od nepřátelského wogsta. „Co na vás gest,“ píše sw. Pawel, ¹) „se všemi lidmi pokoj mēgte.“

Pozn. Pro docílení větší srozumitelnosti odděluje koncovku **li**, kolikrátkoliv místo gestli stoji, od slova, genuž se přivěšuje. U p. Gdeš-li nepravau cestau, poznaw to, neměš se wrátiti. — Máš-li škodu, o posměch se nestarej — Snadno-li větší, lehko šlamán budeš.

*) Hlavní město w Rakausku.

¹) k Rim. 42, 48.

D o d a t e k.

Poněwadž se mnoho nových kněh tak nazvaným skladným prawopisem wydává, třeba zde, aby se všem mýlkám předešlo, i o tomto prawopisu něco podotknauti.

Celý rozdíl mezi prawopisem analogickým a skladným pozůstává w několika maličkostech. Nowě zawceny totiž prawopis píše

1. všechno latinskými literami;
2. **j** místo dosud obyčejného **g**, jako: **j**ablko, **j**edu, **j**sem, mů**j**, kde analogický **g**ablko, **g**edu, **g**sem, mů**g** stawj; ano w předložce **ney**, a w rozkazovacím způsobu časoslov na **ám** vycházejících klade toto **j** místo dosud obyčejného **y**, jako: **n**ejlepší, **n**ejwšelegší, **w**ole**j**, **w**zywe**j**, a p.

W analogickém prawopisu obyčejné **g** klade skladný prawopis **gen** do cizích slov místo **g**, i píše tedy: anjel **G**abriel, (my **G**abriel), **g**beljk, (my **g**beljk), **g**roš (my **g**roš), a p.

3. Píše všude **i** místo našeho **j**; tedy: **minim**,
chodím, obydlí, kde se dle analogického
mijním, chodím, obydlí a p. píše.

Pozn. Někteří spisovatelové píšej také **ou**
místo **au**, a **v** místo dosavadního **w**,
u p. **doufám** místo **daufám** — **ženou**
místo **ženau** — **mouka** místo **mauka**;
vole místo **wole** — **vidím** místo **widím**;
ale české Museum tuto opravu do svých
spisů nepřigalo, ano: „žeby toto za-
wedení ani tuze potřebno ani
radno nebylo,“ se weřegně *) wy-
gádkilo.

*) Viz Časopis českého Museum 1843, sw. 1. str. 8

D b í a h.

Díl první.

Mluvnická příprava.

Strana

Uvod (§. 1—6.)	3
--------------------------	---

Oddíl první.

D změnitelných částkách řeči.

Hlava první.

1. Hlavní slovo (§. 7—15.)	7
--------------------------------------	---

Hlava druhá.

2. Přídavné slovo. (§. 16—18.)	14
--	----

Hlava třetí.

3. Číslo. (§. 19—21.)	19
---------------------------------	----

Hlava čtvrtá.

4. Náměstka. (§. 22, 23.)	21
-------------------------------------	----

Hlava pátá.

5. Časoslovo. (§. 24—27.)	25
-------------------------------------	----

Oddíl druhý.

D nezměnitelných částkách řeči.

1. Příslovce. (§. 28, 29.)	34
2. Předložce. (§. 30.)	35
3. Posplovce. (§. 31.)	36
4. Číslovce. (§. 32.)	37

Díl druhý.

Pravopis.

Oddělení první.

Piš slova patřícími písmenami.

Hlava první.	Strana
Piš zrovna ty písmeny, které patří. (§. 36.) . . .	39

Část první.

1. D přirozenosti písmen. (§. 37.)

a) Užívání samohlásek. (§. 38—40.) . . .	39
b) Užívání dvauhlásek. (§. 41.) . . .	45
c) Užívání souhlásek. (§. 42.) . . .	46

Část druhá.

2. D zevnitřnosti písmen. (§. 43.)

Kdy píšeme veliké písmeny? . . .	49
----------------------------------	----

Hlava druhá.

Piš zrovna totiž písmen, totiž patří. (§. 44.) . . .	50
--	----

Oddělení druhé.

Rozděluj náležitě, co píšeš. (§. 45.)

1. Rozdělování slov. (§. 46.) . . .	52
2. Rozdělování řad. (§. 47.) . . .	53

Dělení a.

1. Čárka. (§. 48.) . . .	54
2. Středník. (§. 49.) . . .	55
3. Dvautečka. (§. 50.) . . .	56
4. Tečka. (§. 51.) . . .	57
5. Znamení otázky. (§. 52.) . . .	57
6. Vyřičník. (§. 53.) . . .	58
7. Závorhy. (§. 54.) . . .	58
8. Uvozovky. (§. 55.) . . .	59
9. Rozegimky. (§. 56.) . . .	59
10. Citování. (§. 57.) . . .	60
Dodatek . . .	61

